

VLAAMS
RURAAL
NETWERK

ZOMER '18

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:

Europa investeert
in zijn platteland

2

Dag plattelandsliefhebber,

We hebben opnieuw een nieuwsbrief voor u klaar. Voor deze zomereditie schotelen we u een goed voorbeeld voor met een Europees karakter. We doen het verhaal van een Nederlandse tomatenboer die een circulair systeem op zijn tuinbouwbedrijf heeft uitgewerkt, waarbij niets verloren gaat en zo veel mogelijk wordt hergebruikt.

We zijn ook op bezoek gegaan bij Sofie Cardinaels van het Proefbedrijf Pluimveehouderij vzw. Sofie vertelde over het demonstratieproject 'gezondheidsmonitoring via beeldtechnologie bij vleeskuikens'. Dit demonstratieproject wil de Vlaamse vleeskuikenhouders bewust maken van de nieuwe mogelijkheden op het vlak van precisieveehouderij, en de voordelen die dit kan opleveren voor het dagelijks management en de competitiviteit binnen de Europese vleeskuikenhouderij.

Tot slot gingen we ook langs bij BioBeleefBoerderij De Alverberg in Kortesseem. Daar vertelde Inge Nevelsteen van het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren ons meer over hun LEADER-project. Dat wil enerzijds natuur en landbouw verenigen, maar anderzijds wil het project ook de consument en producent dichterbij elkaar brengen. We staan ook stil bij de keuze voor biologische landbouw.

We bedanken graag nog Jules Van Liefferinge, voorzitter van het Uitvoeringscomité van het derde Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO III) en huidig secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij. Hij heeft het Vlaams Ruraal Netwerk van bij de start gesteund, en gaat eind juni met pensioen.

Veel leesplezier!

Alexander, Ariane en Julie

Veldweg met houtkanten in Bocholt.

TOEPASSING VAN CIRCULAIRE TUINBOUW OP EEN NEDERLANDS TOMATENBEDRIJF

Circulariteit krijgt toenemende aandacht in de land- en tuinbouw. Ted Duijvestijn, een Nederlandse tomatenboer uit Pijnacker, maximaliseert de afvalbenutting op zijn bedrijf en maakt efficiënt gebruik van hulpbronnen. Hij laat dus niets verloren gaan, maar probeert zoveel mogelijk te hergebruiken. Hierdoor is hij niet meer afhankelijk van fossiele brandstoffen. De leden van de EIP-AGRI focusgroep over circulaire tuinbouw gingen bij Ted op bezoek, omdat ze heel wat wilden leren van dit goede voorbeeld. EIP-AGRI staat voor het Europees Innovatiepartnerschap voor productiviteit en duurzaamheid in de landbouw.

Wij kwamen dit goede voorbeeld tegen in de nieuwsbrief van EIP-AGRI en delen dit graag met u. Dit is echter geen project dat gesteund werd onder het Plattelandsontwikkelingsprogramma voor Nederland, maar het kan wel inspirerend zijn voor andere land- en tuinbouwers. Het is een schoolvoorbeeld van innovatie op een land- en tuinbouwbedrijf.

Hoe werkt het in de praktijk?

Ted werkt samen met verschillende telers, de industrie-sector, onderzoekers en universiteitsstudenten, om na te gaan waar hij kan innoveren en wat hij op zijn bedrijf kan verbeteren om circulariteit te bereiken. Momenteel probeert Ted om het water dat hij op zijn bedrijf gebruikt, 100% te hergebruiken. Zo slaat hij regenwater op vanaf het dak van de serres en gebruikt hij dit voornamelijk om zijn tomatenplanten te bewateren. Overvloedig regenwater wordt in de winter opgeslagen in een tank om dit dan in de zomer te gebruiken.

Ted vindt ook dat er meer kan worden gedaan met groene afvalstromen. Hij gebruikt zijn groenafval (de takken en bladeren van de tomatenplanten) als bron van energie of als

bron voor productontwikkeling. Zo experimenteert hij met de ontwikkeling van productverpakking uit tomatenbladeren. Hij bekijkt ook de mogelijkheden om verpakkingsdozen te maken van de vezels van tomatentakken. Daarnaast ontwikkelde Ted ook een duurzame droogmachine voor de overschotten van de tomatenopbrengst. Hiermee worden dan ovengedroogde tomaten en tapenades gemaakt.

Tot slot maakt Ted Duijvestijn ook gebruik van geothermische energie of aardwarmte. Dit is de energie die zich bevindt in warmtebronnen die diep in de aarde liggen. Deze energie wordt gewonnen door gebruik te maken van het temperatuurverschil tussen de aardoppervlakte en de diep in de aarde gelegen warmte. In 2012 werd een put van 2300 meter diep gegraven. Dit geeft Ted toegang tot heet water. Dit water wordt omhoog gepompt en de warmte wordt gebruikt als energie. Daarna wordt het afgekoelde water gewoon opnieuw in de grond geïnjecteerd. Ted werkt hiervoor samen met de Technische Universiteit van Delft. De warmte wordt momenteel gebruikt voor de verwarming van 14,5 hectare serres en de droogmachine. De volgende stap is om met de energieoverschotten een residentiële wijk in de buurt van warmte te voorzien.

Tussen de tomaten. Ted Duijvestijn staat links onderaan.

DEMONSTRATIEPROJECT ONDER DE LOEP

Momenteel loopt de nieuwe projectoproep voor de maatregel 'demonstratieprojecten', die kadert in het derde Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 (PDPO III). Nog tot en met 13 juli kunt u een projectaanvraag indienen. Om deze maatregel in de kijker te zetten, interviewden we Sofie Cardinaels. Zij werkt sinds 2016 voor het Proefbedrijf Pluimveehouderij, dat hoofdpromotor is van het demonstratieproject 'gezondheidsmonitoring via beeldtechnologie bij vleeskuikens'.

Het project loopt van 1 juni 2017 tot en met 31 mei 2019 en wil de Vlaamse vleeskuikenhouders bewust maken van de nieuwe mogelijkheden op het vlak van precisieveehouderij en de voordelen die dit kan opleveren binnen het dagelijks management (continue monitoring van vleeskuikens) en de competitiviteit binnen de Europese vleeskuikenhouderij. In het proefbedrijf deed Sofie de opvolging van vleeskuikens, ventilatie, energie en milieu. Sinds 15 mei is ze operationeel manager, waardoor ze de opvolging van dit demonstratieproject op termijn zal overlaten aan een collega. Maar momenteel is ze dus nog altijd de geknipte persoon om ons meer te vertellen over dit project.

Proefbedrijf Pluimveehouderij

Het Proefbedrijf Pluimveehouderij is een praktijkonderzoekscenrum waar onderzoek verricht wordt op praktijkschaal. Er is een leghennenstal met 31.000 leghennen en een vleeskuikenstal met in totaal 44.000 vleeskuikens. Bij het proefbedrijf werken ze rond verschillende thema's: betere voeding, volksgezondheid en verbetering van het rendement. Maar de focus ligt ook op tewerkstelling, arbeidsomstandigheden, zuiniger omgaan met grondstoffen en energie, een beter dierenwelzijn en een betere diergezondheid.

Sector

Sofie steekt van wal: "De vleeskuikensector telt ongeveer 600 bedrijven in Vlaanderen, gaande van kleine bedrijven met

Sofie Cardinaels.

20.000 vleeskuikens tot grote bedrijven met 200.000 vleeskuikens. Dan spreken we over maar liefst 25 miljoen vleeskuikenplaatsen in totaal. De meeste vleeskuikenbedrijven zijn gelegen in Antwerpen en West-Vlaanderen. We merken dat de bedrijfsgrootte groeit. Het aantal vleeskuikenhouders daalt, terwijl het totaal aantal plaatsen voor vleeskuikens gelijk blijft."

Over het muurtje kijken

Dit demonstratieproject is tot stand gekomen door een idee van professor Daniel Berckmans (KU Leuven). In het verleden werkte hij mee aan het 'EU-Precision Livestock Farming'-project. In dat project hielden ze zich bezig met de verdere ontwikkeling van de precisieveehouderijtechnieken en demonstreerden ze deze op buitenlandse veehouderij- en andere landbouwbedrijven. Professor Berckmans wilde die vernieuwende technieken ook graag demonstreren op Vlaamse bedrijven. Door samen te zitten met verschillende partners ontstonden er twee gelijkaardige projectideeën: één in de varkenssector en één in de pluimveesector.

Sofie gaat voort: "Het eerste project focust op gezondheidsmonitoring via geluidstechnologie bij vleesvarkens. Het project waarvoor ik tewerkgesteld ben, is het demonstratieproject 'gezondheidsmonitoring via beeldtechnologie bij vleeskuikens'. Het Proefbedrijf Pluimveehouderij is hoofdpromotor vanwege haar sector kennis. KU Leuven, en technologiebedrijf, VIVES Hogeschool en het Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw (PVL) zijn partners. Zo zorgt het technologiebedrijf voor de techniek. KU Leuven, VIVES en PVL zorgen voor kruisbestuiving met andere projecten. De bedrijfsdierenartsen van de demonstratiebedrijven zijn ook betrokken. Beide demonstratieprojecten zijn tegelijk opgestart. De bedoeling is dat ze elkaar aanvullen, ondanks het feit dat het twee verschillende sectoren zijn."

Implementatie in Vlaanderen

Dit project wil de mogelijkheden rond precisietechnieken aan de hand van beeldtechnologie demonstreren aan de Vlaamse landbouwers. "Hiervoor installeerden we de eYeNamic Sensor Module op vier Vlaamse vleeskuikenbedrijven, die de voor- en nadelen ervan kunnen ontdekken. De bedrijven zijn gelijkaardig qua grootte, gaande van 40.000 tot 50.000 vleeskuikens.

Deze resultaten kunnen we nu delen met andere vleeskuikenhouders. Met dit systeem kunnen landbouwers hun dieren 24 uur op 24 monitoren. In de praktijk zijn er al mooie voorbeelden. Zo kwam er bij een vleeskuikenhouders bijvoor-

beeld aan het licht dat er één van de twee verwarmings-elementen niet meer opstartte, terwijl de klimaatregeling zelf wél dat signaal gaf. De vleeskuikenhouder kwam tot die conclusie doordat de eYeNamic aangaf dat de kuikens slechter verdeeld waren. Maar ook op de beelden zelf was te zien dat de kuikens zich helemaal anders verdeelden en ze naar eenzelfde kant trokken.”

Het demonstratieproject is gestart in juni 2017. Proefbedrijf Pluimveehouderij heeft dan eerst een oproep gelanceerd om demonstratiebedrijven te vinden. Daarna selecteerde het proefbedrijf vier kandidaten die allemaal aan de voorwaarden voldeden en waar de techniek gedemonstreerd kon worden. In de loop van die zomer zijn de installaties klaar gezet en kregen de landbouwers een uitleg over hoe ze met de techniek moeten omgaan.

Sofie geeft ons meer uitleg: “Ook discussiedagen specifiek voor de vleeskuikensector zijn een onderdeel van het project. Er hebben er al drie plaatsgevonden tijdens de sectordagen in Tiel en Geel. Tijdens die infomomenten geven de partners een woordje uitleg over de ervaringen en tonen ze praktijkvoorbeelden. Uiteraard is er ook ruimte voor discussie. Zo hoorden we onder andere dat er vragen waren over de eigendom van de datagegevens en dat moeten we dus zeker onder de loep nemen. Daarnaast organiseren de projectpartners ook studiedagen voor het brede publiek. Op het einde van het project plannen we nog een demonstratiedag.”

Output

Het ultieme doel is de vleeskuikenhouders bewust maken van de nieuwe mogelijkheden op het gebied van precisieveehouderij en er hen de voordelen van laten inzien. Vooral het vroegtijdig constateren van problemen is belangrijk binnen dit project. De dieren worden volautomatisch gemonitord, waarbij er één beeld per seconde wordt gemaakt. Die beelden worden dan door de software verwerkt, waarna de activiteit en distributie wordt berekend. De landbouwer kan dan op basis van de objectieve gegevens een beter beeld krijgen van de stal en zo zijn management aanpassen waar nodig. Er zijn intussen twee testrondes afgewerkt.

Toekomst

We vroegen Sofie ook naar de toekomstplannen: “Na dit project zal de apparatuur nog steeds in onze stal aanwezig zijn. Ook de landbouwers mogen de installatie blijven gebruiken. De bedoeling van dit project is uiteraard dat zij dan een voorbeeld zijn voor andere landbouwers en ervoor zorgen dat ook zij investeren in die apparatuur. Aangezien er heel wat bedrijven wilden meewerken aan dit demonstratieproject, kunnen we wel stellen dat er een zeer grote interesse is.

De technologie is nog heel nieuw dus is er nog ruimte voor verbetering, zeker op het gebied van toegankelijkheid voor de vleeskuikenhouders.”

Sofie besluit: “Zonder deze PDPO-steun zou dit project niet bestaan. De pluimveehouders zouden hier niet zelf in investeren. Het is dus echt een typisch voorbeeld van een demonstratieproject waarmee we de land- en tuinbouwers bewust willen maken van nieuwe mogelijkheden op het vlak van duurzame praktijken en technieken.”

Vleeskuikenstal met installatie van de eYeNamic Sensor Module.

BIOBELEEFBOERDERIJ DE ALVERBERG

Voor de zomereditie van onze nieuwsbrief brachten we een bezoek aan BioBeleefBoerderij de Alverberg. De Alverberg vzw is een biologisch landbouwbedrijf waar de boerderij niet alleen als doel fungeert, maar ook als middel. Ze ontwikkelen een brede waaier aan educatieve en draagvlakverhogende activiteiten: die draaien zowel rond landbouw als natuurbeheer en richten zich naar diverse doelgroepen. De Alverberg vzw kreeg onder het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling hectaresteen voor de omschakeling naar en de voortzetting van de biologische productiemethode, maar ontving ook LEADER-steun. Wij waren alvast benieuwd en legden ons oor te luister bij Inge Nevelsteen van het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren.

Biologische landbouw als evidente keuze

Inge: “De boerderij is in eigendom van De Alverberg vzw. In totaal bezitten we acht hectare, maar de meeste gronden zijn in pacht. Op de boerderij vind je momenteel een 100-tal kippen, een 20-tal ooiën, een 40-tal lammetjes, een aantal biggen, twee zeugen, een koe, een kalf, en een ram. Daarnaast telen we heel wat verschillende groenten. We werken uitsluitend biologisch en verkopen zo veel mogelijk via de korte keten. Hiervoor werken we samen met ‘De Wroeter vzw’, ‘Voedselteams vzw’ ... Iedereen kan onze boerderij trouwens bezoeken van dinsdag tot en met zaterdag van 9u tot 17u. Voor het laatste nieuws kan je terecht op onze Facebookpagina: www.facebook.com/DeAlverberg.”

“De keuze voor biologisch voedsel was evident”, volgens Inge. “Vanaf het begin had de raad van bestuur van De Alverberg vzw als filosofie om een gemeenschap uit te bouwen die warm is voor zowel mens als dier. Bovendien werkt biologische landbouw voor ons het beste: we willen niet grootschalig zijn en het levert financieel meer op per pro-

duct. De Alverberg heeft wel een omschakeling moeten doen omdat de vorige eigenaar de percelen volgens de gangbare landbouw bewerkte. Een aantal percelen die in ruilverkaveling zijn, zitten ook nu nog in die omschakelingsperiode. Op deze percelen hebben we wildakkerzaad gezaaid. We doen dit in samenwerking met Wildbeheereenheid de Burcht vzw. Voor hen is dit interessant omdat dit dieren aantrekt waarop jagers jagen. Wildakkerzaad is bovendien goed voor de grondstructuur en maakt de grond vruchtbaarder.”

LEADER-project BioBeleefBoerderij De Alverberg

Sinds twee jaar al werkt Inge twee dagen in de week bij De Alverberg vzw in het kader van het LEADER-project ‘BioBeleefBoerderij De Alverberg’. “Dit is recent nog verlengd met een jaar, waarin ik een halve dag voor De Alverberg vzw ga werken. Het doel van het LEADER-project is om enerzijds de landbouw en de natuur, en anderzijds de consument en de producent dichter bij elkaar te brengen”, vertelt ze.

Welkomstbord op BioBeleefBoerderij De Alverberg.

“Het LEADER-project liep van 1 februari 2016 tot 1 juni 2018, maar is nog verlengd tot 1 juli 2019. Het budget wordt gebruikt voor begrazing door de schaapskudde en om scholen te ontvangen. De Alverberg vzw is de trekker van dit project, en Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren is de copromotor. Er zijn nog een aantal organisaties die het project mee financieren, namelijk de provincie Limburg, de stad Borgloon en de gemeente Kortesseem. Andere partners waar we mee samenwerken zijn vzw Gors, de Wroeter vzw, Scholengroep Onze-Lieve-Vrouw, Plattelandsklassen vzw en de Vlaamse Landmaatschappij.”

Verzoenen van landbouw en natuur, en van consument en producent

“De eerste doelstelling – het verzoenen van landbouw en natuur – verwezenlijken we door een schaapskudde aan begrazing te laten doen. Via de verschillende belevingselementen op de boerderij zelf willen we ook tonen dat landbouw en natuur geen tegengestelden hoeven te zijn.”

Inge vertelt voort: “De tweede doelstelling – het dichterbij elkaar brengen van landbouwer en consument – verwezenlijken we door evenementen te organiseren, maar ook door educatieve pakketten (‘zoektochten’) en belevingselementen (‘doe-activiteiten’ en informatieborden) aan te bieden. Dit brengt de burger terug dichterbij zijn voedsel en dus ook bij de landbouw. Meer en meer burgers verliezen immers voeling met waar hun voedsel vandaan komt en beseffen niet altijd hoeveel werk landbouwers steken in een mooi product, en dat voor een laag inkomen. Door evenementen te organiseren, willen we mensen terug bij de boer krijgen. Want onbekend is onbemind.”

“Een voorbeeld van een evenement dat we hebben georganiseerd, is een varkenskermiss of ook wel pensenkermiss genoemd. Dit doet denken aan vroegere tijden waarbij het varken in de zomer alle voedseloverschotten kreeg, waardoor het tegen de herfst of winter goed vet gemest was. En dan kon het worden geslacht. Dat gebeurde dan tijdens de varkenskermiss. Wat niet meteen kon worden opgegeten, werd opgelegd of verwerkt. Voor dit evenement werkten we samen met een lokale slager. We maakten van deze gelegenheid ook gebruik om een rondleiding te geven op de boerderij”, aldus Inge. “Andere evenementen die we organiseren, zijn: wandelingen met de schaapskudde en de herder, een ‘schaap-scheer-dag’ voor scholen, een ‘landschaps-doe-dag’ ...”

Educatie als middel voor bewustwording

“Vroeger kreeg de Alverberg al tal van scholen op bezoek via bijvoorbeeld Plattelandsklassen vzw, maar ook van andere doelgroepen zoals jongeren vanuit de bijzondere jeugdzorg, jeugdbewegingen ... Maar er ontbrak toen nog een goede

educatieve en gecoördineerde aanpak en dienstverlening voor deze bezoekers. Via dit LEADER-project wordt deze aanpak en dit aanbod voort uitgebouwd, zodat deze ruime groep van geïnteresseerde partners een volwaardig educatief product krijgt.”

“Naast de schaapskudde brengen we ook de andere activiteiten op het biolandbouwbedrijf onder de aandacht: varkens, kippen, koeien en akkerbouw. Die werken we ook educatief uit. We vinden het vooral belangrijk dat mensen actief deelnemen en op die manier de landbouw beleven”, zegt Inge.

Ervaring met LEADER

LEADER was voor Inge geen onbekende: “Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren schrijft regelmatig projectvoorstellen uit. De ervaringen met de LEADER-methodiek zijn positief. Er kan kort op de bal worden gespeeld en de contacten met de LEADER-coördinator zijn heel goed. Het project zou bovendien ook niet bestaan zonder de LEADER-subsidies. Dan zou alles meer ad hoc gebeuren. Nu heeft alles meer betekenis en structuur gekregen.”

Toekomst: hoop op meer samenwerking

We vragen ook hoe Inge de toekomst van de landbouwsector en meer specifiek de biosector ziet: “Het valt me op dat er meer en meer landbouwers zijn uit een hogere leeftijdscategorie en dat deze moeite hebben om een opvolger te vinden. Er is dus nood aan verjonging. Als er al een overnemer is, wordt de boerderij vaak vervangen door een grootschalige industriële boerderij. Ik heb dus de indruk dat er alsmäär minder landbouwers zijn, en dat de landbouw alsmäär grootschaliger wordt. Voor het behoud van sommige soorten, zoals de wilde hamster, kan die evolutie problematisch zijn.”

“Wat de biologische landbouw betreft, zit ik zelf wat met een dubbel gevoel. Langs de ene kant zou ik graag willen dat alle landbouwproducten biologisch zijn, maar langs de andere kant neemt biologische landbouwproductie meer plaats in. Maar als iedere reguliere landbouwer al moeite doet om zo weinig en correct mogelijk pesticiden te gebruiken, maakt dat ook al een groot verschil, denk ik.”

“Verder zou ik graag meer samenwerking zien tussen de landbouw- en natuursector. Dit is ook de taak van het Regionaal Landschap. Wij proberen landbouw en natuur samen te brengen.”

Oproep demonstratieprojecten rond duurzame landbouw

Op 29 mei werd de oproep voor demonstratieprojecten rond duurzame landbouw gelanceerd. Demonstratieprojecten maken land- en tuinbouwers bewust van de nieuwe mogelijkheden op het vlak van duurzame praktijken en technieken. Alleen onderwerpen waarvan de bijdrage tot een meer duurzame landbouw werd aangetoond, komen in aanmerking. Dit kan door zowel wetenschappelijk onderzoek als meetbare praktijkervaring. Samenwerking tussen complementaire partners is aanbevolen.

Bij deze oproep kunt u projectvoorstellen indienen rond drie mogelijke thema's: data en digitalisering, preventieve gezondheidszorg met het oog op het verminderde gebruik van geneesmiddelen en als laatste Integrated Pest Management (IPM). Het maximumbedrag van de subsidie bedraagt 100.000 euro per project. De uitvoeringsperiode van de demonstratieprojecten bedraagt maximaal twee jaar en gaat ten vroegste in op 1 januari 2019 en ten laatste op 1 juli 2019. De projecten lopen dus tot uiterlijk 30 juni 2021. De projectaanvragen moeten ten laatste op vrijdag 13 juli 2018 worden ingediend bij het Departement Landbouw en Visserij via volgend e-mailadres: demonstratieprojecten@lvlaanderen.be.

Rapport publieke bevragingen

Het rapport van de twee publieke bevragingen in februari 2018 rond de noden van de Vlaamse landbouw, het milieu gelinkt aan landbouw, en het Vlaamse platteland, is te raadplegen op onze website: www.ruraalnetwerk.be.

Contact

Vlaams Ruraal Netwerk
Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij
Koning Albert II-laan 35, bus 40, 1030 Brussel
T. +32(0)2 552 77 39

vlaamsruraalnetwerk@vlaanderen.be

www.ruraalnetwerk.be

Oproep Operationale Groepen EIP

Operationele groepen kunnen bij het Departement Landbouw en Visserij voorstellen voor projecten indienen in het kader van Europese Innovatie Partnerschappen (EIP) met als doel concrete innovaties te ontwikkelen. Vanaf de publicatie van de oproep op de website www.lvlaanderen.be kunnen opnieuw projecten worden ingediend. Het maximumbedrag van de subsidie bedraagt 30.000 euro per project. De projectaanvragen moeten ten laatste op vrijdag 28 september 2018 worden ingediend bij het Departement Landbouw en Visserij via volgend e-mailadres: operationelegroepen@lvlaanderen.be.

Uw persoonlijke gegevens

Op 25 mei startte de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Ook wij brengen u graag op de hoogte van wat dit voor u betekent. U krijgt meer rechten over uw persoonsgegevens die worden gebruikt en bewaard. Deze worden alleen gebruikt en bewaard als er toestemming voor is gegeven. U heeft dit in het verleden al gedaan. We mogen de gegevens alleen gebruiken voor het doel waarvoor ze werden ingezameld, namelijk u op de hoogte houden van het reilen en zeilen op het Vlaamse platteland aan de hand van nieuwsbrieven, infosessies, excursies ... Ook de beveiligingsnormen voor de databanken waarin uw gegevens zitten, worden fel aangescherpt.

U kan alles nalezen in de [privacyverklaring op onze website](#).

Colofon

Deze nieuwsbrief werd gerealiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk, in uitvoering van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 (PDPO III).

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u in het verleden interesse toonde in de werking en activiteiten van het Vlaams Ruraal Netwerk. Indien u onze nieuwsbrief niet meer wil ontvangen, kan u zich uitschrijven door te mailen naar: vlaamsruraalnetwerk@vlaanderen.be.

Foto's © Departement Landbouw en Visserij: cover, pag. 2, pag. 4, pag. 6

© Proefbedrijf Pluimveehouderij vzw: pag. 5

v.u.: Jules Van Liefveringe